

Advies 501 | Samenvatting

De klacht ziet op een Europese niet-openbare procedure voor een raamovereenkomst met meerdere ondernemers voor diensten voor grafische vormgeving.

Volgens de ondernemer is zijn verzoek tot deelneming ten onrechte als ongeldig terzijde gelegd vanwege het overschrijden van het maximaal toegestane aantal woorden in de beschrijving - referentieopdracht voor kerncompetentie 2. De tekst in het ter illustratie ingediende huisstijlhandboek had volgens de ondernemer niet mogen worden meegeteld voor het bepalen van het maximaal toegestane aantal woorden.

In de tekst van de door de ondernemer ingediende bijlage met daarin opgenomen afbeeldingen van pagina's uit het huisstijlhandboek wordt de huisstijl van de opdrachtgever van de referentieopdracht omschreven. Naar het oordeel van de Commissie heeft de aanbesteder de woorden in deze bijlage terecht meegeteld in het kader van het maximaal aantal toegestane woorden.

De in de afbeeldingen van pagina's uit het huisstijlhandboek opgenomen tekst is inhoudelijk relevant voor de vraag of de ondernemer voldoet aan kerncompetentie 2. (Mede) aan de hand van de tekst uit het huisstijlhandboek kan beoordeeld worden of het door de ondernemer als referentie ingediende communicatiemiddel is vormgegeven binnen de richtlijnen van een bestaand grafisch design. Dat de beschrijving van de huisstijl in het huisstijlhandboek in het Engels is en niet door de ondernemer zelf is geschreven met het oog op de onderhavige aanbesteding, maakt in het kader van het maximaal aantal toegestane woorden niet uit. Alleen woorden in een tekst die slechts van inhoudelijke aard zijn voor de uitgevoerde opdracht, in die zin dat ze niets te maken hebben met het ontwerp of de vormgeving van de referentieopdracht en die zijn opgenomen in een communicatiemiddel, zoals bijvoorbeeld een folder, een brochure of een nieuwsbrief, worden niet meegeteld.

Nu ondernemer het maximaal aantal toegestane woorden in het kader van de geschiktheidseisen van kerncompetentie 2 (ruimschoots) heeft overschreden, is er naar het oordeel van de Commissie sprake van een gebrek in het verzoek tot deelneming. Dit gebrek leent zich niet voor herstel, nu met het schrappen of het zwart maken van de tekst in het huisstijlhandboek naar het oordeel van de Commissie in werkelijkheid een nieuw verzoek tot deelneming zou worden ingediend.

De Commissie is van oordeel dat aanbesteder het verzoek tot deelneming van de ondernemer terecht als ongeldig terzijde heeft gelegd zonder de ondernemer nog in de gelegenheid te stellen het gebrek in zijn verzoek tot deelneming te herstellen en acht de klacht ongegrond.

Commissie van Aanbestedingsexperts

Advies 501

1. Feiten

- 1.1. Aanbesteder heeft op 6 augustus 2018 een Europese niet-openbare procedure aangekondigd voor een raamovereenkomst met meerdere ondernemers voor diensten voor grafische vormgeving.
- 1.2. In de gerectificeerde Selectieleidraad van 14 augustus 2018 is, onder meer, het volgende bepaald:

(...)

3.1 Omschrijving van de Opdracht

De Opdracht betreft grafische vormgeving voor deelnemende organisaties (...). De Aanbestedende dienst definieert grafische vormgeving als het vertalen van communicatieve ideeën naar een grafische visuele vorm. Deze vertaling bestaat uit een creatief proces waarbij een grafisch ontwerper of vormgever zijn creatieve vaardigheden inzet om een grafische vorm te creëren en daarover te adviseren. Dit in tegenstelling tot een grafisch technisch proces, bij bijvoorbeeld Desk Top Publishing (DTP), waarbij creativiteit geen onderdeel vormt.

Binnen deze Opdracht wordt onder grafische vormgeving verstaan:

- het ontwerpen van een grafisch design;
- de vormgeving van een specifieke (project)stijl;
- de vormgeving van een communicatiemiddel;
- de vormgeving van grafische elementen.

Het kan voorkomen dat deze diensten afzonderlijk worden uitgevraagd, maar ook combinatieopdrachten kunnen voorkomen. Bij een combinatieopdracht wordt bijvoorbeeld gevraagd om het ontwerp van een grafisch design als ook om de uitwerking daarvan in een communicatiemiddel en/of grafische elementen. In zijn algemeenheid geldt dat het zwaartepunt van deze Opdracht zal liggen bij het vormgeven van communicatiemiddelen.

Voor een meer gedetailleerde omschrijving van verschillende type Opdrachten, zie bijlage 4 [zie 1.4 hierna, Commissie].

(...)

4.2 Inschrijven – zelfstandig of in combinatie

(...)

4.2.6 Nederlandse taal

Alle communicatie, documenten en correspondentie in het kader van deze aanbesteding en eventuele Raamovereenkomst moeten in de Nederlandse taal worden gevoerd en/of opgesteld.

(...)

5.2.2 Eisen

5.2.2.1 Geschiktheidseisen

(...)

Als Gegadigde niet voldoet aan één of meer Geschiktheidseisen wordt het Verzoek tot deelneming niet verder beoordeeld en zal Gegadigde niet in aanmerking komen voor verdere deelname aan de aanbestedingsprocedure.

(...)

5.2.2.2 Eisen met betrekking tot technische bekwaamheid en beroepsbekwaamheid

Referenties

(...)

Voor de referenties moet zowel een referentieformulier worden ingevuld als bestanden van uitgewerkte communicatiemiddelen worden ingediend. In deze paragraaf staat, per kerncompetentie, beschreven welke eisen aan de drie (3) referentieopdrachten worden gesteld en welke bestanden u per referentieopdracht dient aan te leveren. In paragraaf 5.3 staat omschreven op welke wijze en op basis van welke criteria en weging de drie (3) referentieopdrachten worden beoordeeld.

Verzoeken tot deelneming waarvan de referenties niet voldoen aan de genoemde randvoorwaarden bij elke referentie worden niet verder beoordeeld en komen niet in aanmerking voor verdere deelname aan de aanbestedingsprocedure.

De Gegadigde wordt gevraagd om op basis van zijn referentie de volgende competenties zichtbaar te maken.

- Kerncompetentie K1: Ontwerpen van een grafisch design
- Kerncompetentie K2: Vormgeven van een offline communicatiemiddel
- Kerncompetentie K3: Vormgeven van een online communicatiemiddel

5.2.2.2.2 Kerncompetentie K2: Vormgeven van een offline communicatiemiddel

Geschiktheidseisen kerncompetentie K2

De Aanbestedende dienst vraagt Gegadigde via één referentieopdracht aan te tonen in staat te zijn om een reeds bestaand grafisch design (zoals bijvoorbeeld een huisstijl) toe te passen op minimaal één offline communicatiemiddel. De referentieopdracht moet voldoen aan de volgende randvoorwaarden:

- Gegadigde was verantwoordelijk voor de vormgeving van minimaal één (offline) banier, één affiche óf één flyer. Dit Het banier mag een roll-up banier zijn, maar ook een spandoek of een hangende banier. De flyer mag maximaal bestaan uit een dubbelzijdig A5-formaat.
- Het ~~banier~~ offline communicatiemiddel moet zijn vormgegeven binnen de richtlijnen van een bestaand grafisch design (zoals bijvoorbeeld huisstijlrichtlijnen, maar dit kan een projectstijl of deelidentiteit betreffen). Dit grafisch design is niet door Gegadigde zelf ontworpen en/of doorontwikkeld.
- Het ~~banier~~ offline communicatiemiddel is niet vormgegeven op basis van een al bestaand basistemplate (binnen het grafisch design) voor dit middel. Denk hierbij bijvoorbeeld aan basis indesign bestanden waarmee een communicatiemiddel door middel van DTP gemaakt kan worden.
- Minimale waarde van de vormgeving van het banier offline communicatiemiddel: € 250,- exclusief btw en exclusief eventuele gemaakte kosten voor de productie en/of vormgeving van eventuele andere communicatiemiddelen.

Gegadigde dient in de opdrachtschrijving van het referentieformulier van Kerncompetentie K2 voorts minimaal in te gaan op:

- Een beschrijving van de briefing van de opdrachtgever: (communicatie)doelstelling, doelgroep, boodschap en specificaties. Hierbij dient Gegadigde de (relevante) kern van het grafisch design (of huis- of projectstijl) aan te tonen waaronder Gegadigde de opdracht heeft uitgevoerd.
- Een beschrijving van de debrief waarin gemaakte strategische en conceptuele keuzes van het vormgegeven ~~banier~~ **offline communicatiemiddel** wordt toegelicht, inclusief onderbouwing en eventueel advies.
- Een beschrijving van de wijze waarop Gegadigde rekening heeft gehouden met de briefing van de opdrachtgever, maar ook waar de (creatieve) vrijheid is gezocht, inclusief onderbouwing en eventueel advies.
- De creatieve uitwerking van één (1) offline banier, **één (1) affiche óf één (1) flyer**.

Vormvereisten referentieformulier Kerncompetentie K2.

Hieronder staat beschreven op welke wijze u het referentieformulier dient in te vullen en aan te leveren. Daarnaast geeft de Aanbestedende dienst aan op welke wijze u de ~~(offline) banier~~ **het offline communicatiemiddel** bij uw Verzoek tot deelneming dient aan te leveren.

- Voor de uitwerking van Kerncompetentie K2 dient Gegadigde het referentieformulier (Bijlage 3B) te gebruiken.
- Gegadigde heeft voor de uitwerking van de opdrachtschrijving (zie bullets hierboven) maximaal 500 woorden (inclusief woorden in eventuele illustraties) en maximaal twee (2) pagina's A4 voor ondersteunende illustraties.
- Voor het grafisch design/huisstijl/projectstijl waaronder Gegadigde de opdracht heeft uitgevoerd dient Gegadigde in maximaal 500 woorden, inclusief het aantal woorden in illustraties, de relevante kern van dit design en de verplichte richtlijnen aan te tonen. Deze beschrijving mag ondersteund worden met maximaal twee (2) pagina's A4 aan illustraties.
- De vormgeving van het ~~banier~~ **offline communicatiemiddel** dient als apart bestand (.jpg of .pdf) worden toegevoegd aan het Verzoek tot deelneming. Overige verwijzingen naar uitgewerkte middelen worden niet beoordeeld. Indien Gegadigde meer uitgewerkte communicatiemiddelen dan enkel het ~~banier~~ **offline communicatiemiddel** indient kan de Aanbestedende dienst het Verzoek tot deelneming terzijde leggen.
- Het referentieformulier is ondertekend door de betreffende referent.

1.3. In Bijlage 3B 'Referentieformulier Kerncompetentie K2' bij de Selectieleidraad van 14 augustus 2018 is, onder meer, het volgende bepaald:

Toelichting	<p>Per referentieopdracht vult Gegadigde één (1) formulier in.</p> <p>U mag bij de opdrachtschrijving maximaal vijfhonderd (500) woorden (inclusief de woorden in tabellen, illustraties en dergelijke) en maximaal twee (2) pagina's A4 aan illustraties gebruiken. De illustraties mag Gegadigde in de opdrachtschrijving verwerken of als apart bestand (.jpg of .pdf) toevoegen aan het Verzoek tot deelneming.</p> <p>Voor een beschrijving van de kern van het grafisch design/huisstijl/projectsstijl waaronder de opdracht is uitgevoerd mag Gegadigde maximaal 500 woorden (inclusief de woorden in tabellen, illustraties en dergelijke) en maximaal twee (2) pagina's A4 aan illustraties gebruiken. De illustraties mag Gegadigde in de beschrijving van het design verwerken of als apart</p>
--------------------	--

	<p>bestand (.jpg of .pdf) toevoegen aan het Verzoek tot deelneming.</p> <p>Let op: De vormgeving van het banner offline communicatiemiddel dient Gegadigde als apart bestand (.jpg of .pdf) aan het Verzoek tot deelneming toe te voegen.</p> <p>Gegadigde moet zich strikt aan deze en overige omvangsvorschriften zoals genoemd in paragraaf 5.2.2.2.2 van deze Selectieleidraad houden. Ingevulde referentieformulieren die niet voldoen aan het omvangsvorschrift kunnen als ongeldig terzijde worden gelegd en zullen in voorkomend geval niet voor de (verdere) beoordeling in aanmerking komen.</p> <p>Het formulier moet worden ondertekend door de betreffende referent.</p> <p>De referent moet akkoord zijn met een mogelijke verificatie door de Aanbestedende dienst – buiten de Gegadigde om – van de hieronder opgegeven gegevens.</p>
--	--

(...)

OPDRACHTOMSCHRIJVING	
Let op: Gegadigde zorgt ervoor dat hij ingaat op de beschreven aspecten genoemd in paragraaf 5.2.2.2.2 van deze Selectieleidraad	
Titel	
Briefing (communicatiedoelstelling, doelgroep, boodschap en specificaties)	
Debrief (strategische en conceptuele keuzes, inclusief onderbouwing) en een beschrijving van wijze waarop rekening is gehouden met briefing en waar de creatieve vrijheid is gezocht (inclusief onderbouwing en eventueel advies)	
Aantal woorden totaal opdrachtoomschrijving (inclusief woorden in illustraties et cetera)	

BESCHRIJVING GRAFISCH DESIGN	
Let op: Gegadigde zorgt ervoor dat hij ingaat op de beschreven aspecten genoemd in paragraaf 5.2.2.2.2 van deze Selectieleidraad	
Beschrijving van de (relevante) kern van het design waaronder de opdracht is uitgevoerd	
Aantal woorden totaal (inclusief woorden in illustraties et cetera)	

- 1.4. In Bijlage 4 'Omschrijving type opdrachten' bij de Selectieleidraad van 14 augustus 2018 is, onder meer, het volgende bepaald:

'Ontwerpen van een grafisch design

Het ontwerpen van een grafisch design omvat het (door)ontwikkelen van een set aan visueel vormgegeven stijlelementen en richtlijnen. De richtlijnen geven aan op welke wijze de stijlelementen toegepast dienen te worden.

Een voorbeeld van het ontwerp van design is bijvoorbeeld het ontwerpen van een (nieuwe) huisstijl. Een Nadere opdrachtgever geeft hierbij weliswaar kaders mee die richting geven aan de stijl en identiteit die het design uit moeten stralen, maar er zijn nog geen vastgelegde richtlijnen en stijlelementen waaraan een grafisch vormgever zich dient te houden.

Vormgeven van een specifieke (project)stijl

(...)

Vormgeven van een communicatiemiddel

Onder het vormgeven van communicatiemiddelen verstaat de Aanbestedende dienst het vormgeven van zowel online als offline communicatiemiddelen binnen kaders en/of de richtlijnen van de Nadere opdrachtgever. Voor online communicatiemiddelen betreft dit zowel het ontwerp van het visueel design (VD) als het interactie design (IAD). Het VD betreft het visuele ontwerp van het online middel en het IAD definieert de structuur en het gedrag van het onderliggende interactieve systeem. Het daadwerkelijke bouwen van online middelen valt buiten de scope van deze Opdracht (zie ook paragraaf 3.1.1).

Onder de vormgeving van offline communicatiemiddelen vallen onder andere (deze opsomming is niet limitatief, wat betekent dat ook niet genoemde communicatiemiddelen onderdeel uit kunnen maken van de Opdracht):

- folders, brochures en leaflets bestemd voor papieren gebruik;
- formulieren;
- publicaties bestemd voor papieren gebruik zoals nieuwsbrieven, magazines, jaarverslagen, advertenties en affiches;
- banieren;
- presentaties;
- vouwwanden;
- waardedocumenten en certificaten;
- vlaggen;
- relatiegeschenken;
- gadgets.

Onder de vormgeving van online communicatiemiddelen vallen onder andere (deze opsomming is niet limitatief, wat betekent dat ook niet genoemde communicatiemiddelen onderdeel uit kunnen maken van de Opdracht):

- nieuwsbrief;
- publicaties of presentaties bestemd voor online gebruik (magazines, jaarverslagen, advertenties);
- folders, brochures en leaflets bestemd voor online gebruik;
- apps;
- websites/sociale media;
- banners;

Vormgeven van grafische elementen

Het vormgeven van een grafisch element omvat het vormgeven van een los element dat veelal (maar niet uitsluitend) wordt toegepast op communicatiemiddelen binnen een projectstijl of grafisch design.

Voorbeelden hiervan zijn de vormgeving van iconen of pictogrammen. Een icoon is een eenvoudige weergave van een voorwerp. Bij een pictogram zorgt de context ervoor dat het betekenis krijgt (...).'

1.5. In de tweede Nota van Inlichtingen van 31 augustus 2018 zijn, onder meer, de volgende vragen en antwoorden opgenomen:

1.5.1. Vraag 7: 'Onder paragraaf 5.2.2.2 bij het kopje vormeisen, 3e bullet wordt gevraagd om de relevante kern en de verplichte richtlijnen van het bestaande grafisch design te beschrijven in maximaal 500 woorden. Moet dit worden ingevuld op referentieformulier kerncompetentie K2? Dit lijkt zo gezien bullet 1 van de vormvereisten. Echte zien we hier geen ruimte voor op het referentieformulier kerncompetentie K2. (...).'

Antwoord: 'U kunt de beschrijving van het grafisch design voor K2 (...)uitwerken in het betreffende referentieformulier bij de 'briefing'. De (eventuele) ondersteunende illustraties kunt u als apart document toevoegen aan uw Verzoek tot deelneming zoals beschreven in paragraaf 5.2.2.2 (...) van de Selectieleidraad.'

1.5.2. Vraag 17: 'Telt tekst in bijvoorbeeld een voorvertoning van een brochure ook mee in de telling van woorden? Soms onleesbaar, maar vaak ook wel leesbaar. In feite heeft dit met de content van de brochure te maken en heeft geen betrekking op de uitleg/onderbouwing.'

Antwoord: 'Woorden in een communicatiemiddel, zoals een brochure, die enkel van inhoudelijke aard zijn voor de uitgevoerde opdracht worden niet meegeteld.'

1.6. Op 14 september 2018 heeft ondernemer een verzoek tot deelneming ingediend.

1.7. De referentieopdracht die ondernemer voor kerncompetentie 2 heeft ingediend, betrof een opdracht voor het ontwerpen van een flyer.

1.7.1. In het door hem ingevulde referentieformulier bij kerncompetentie 2 (Bijlage 3B bij de Selectieleidraad, zie 1.3 hiervoor) geeft ondernemer aan dat hij voor de 'Opdrachtomschrijving' 280 woorden en voor de 'Beschrijving grafisch design' 230 woorden heeft gebruikt.

1.7.2. In het referentieformulier geeft ondernemer onder 'Opdrachtomschrijving', onder 'Briefing', onder meer, het volgende aan:

'(...)

Specificaties:

Voor het ontwerpen van deze flyer moet gebruik gemaakt worden van het wereldwijde huisstijlhandboek.
(bijlage: K2-Deel 1.pdf)'

1.7.3. Het door ondernemer bij zijn verzoek tot deelneming ingediende bestand 'bijlage: K2-Deel 1.pdf' bestaat uit één pagina met vijf afbeeldingen van pagina's uit het huisstijlhandboek van de opdrachtgever in het kader van de betreffende referentieopdracht. De tekst in de opgenomen pagina's van het huisstijlhandboek is in het Engels.

- 1.8. Op 8 november 2018 heeft aanbesteder, middels onderstaande brief, ondernemer bericht over de terzijdelegging van zijn verzoek tot deelneming.

'U heeft een verzoek tot deelneming ingediend voor de Europese aanbesteding Grafische Vormgeving (...).

Bij de beoordeling is gebleken dat uw verzoek tot deelneming niet voldoet aan de gestelde vormvereisten.

U heeft bij uw verzoek tot deelneming het maximaal aantal woorden bij kerncompetentie K2 overschreden.

Voor een beschrijving van de kern van het grafisch design waaronder de opdracht is uitgevoerd is, conform het gestelde in paragraaf 5.2.2.2 van de Selectieleidraad, het toegestane maximaal aantal woorden 500 (inclusief de woorden in tabellen, illustraties en dergelijke). Uw verzoek tot deelneming telt voor dit onderdeel meer dan 500 woorden.

Aangezien u in uw verzoek tot deelneming meer woorden heeft gebruikt dan toegestaan, voldoet u niet aan de gestelde vormvereisten en is uw verzoek tot deelneming niet meer vergelijkbaar met de andere Verzoeken tot deelneming die wel aan deze eis voldoen. Indien de aanbestedende dienst uw Verzoek tot deelneming zou meenemen in de beoordeling zou er sprake zijn van schending van het gelijkheidsbeginsel.

Uw verzoek tot deelneming is om deze reden conform het bepaalde in de Selectieleidraad terzijde gelegd en is niet beoordeeld door de selectiecommissie.

(...)'

- 1.9. Op 12 november 2018 heeft de ondernemer de volgende brief, met als onderwerp 'Bezwaar 'Klacht op uitsluiting tot deelneming'', aan de aanbesteder verzonden.

'In uw [brief van 8 november 2018, zie 1.8 hiervoor, Commissie] deelt u ons mede dat u ons uitsluit van verdere deelname aan bovengenoemde aanbesteding. U geeft als reden dat wij in onze beschrijving bij kerncompetitie K2 het toegestane maximale woorden van 500 hebben overschreden. Wij willen met deze brief bezwaar maken tegen uw besluit over de uitsluiting van [Ondernemer] op bovengenoemde aanbesteding.

Na het lezen van uw brief, hebben wij [Medewerker bij Aanbesteder] om een toelichting gevraagd. Wij zijn van mening dat we maar 280 woorden hebben gebruikt voor de beschrijving bij kerncompetitie K2. [Medewerker bij Aanbesteder] gaf ons aan dat een van onze bijlagen, K2-Deel1.pdf, teveel tekst bevat. Deze bijlage bevat schermafdrucken van het huisstijl handboek van onze klant. Met deze schermafdrucken lieten wij zien dat wij aan de hand van een, niet door ons gemaakte bestaande huisstijl, een grafisch design kunnen toepassen op andere communicatiemiddelen.

Op de schermafdrucken staan woorden. Deze woorden zijn puur illustratief en voegen inhoudelijk niets toe aan onze inschrijving. Dit leek ons ook vanzelfsprekend. De tekstdelen in de illustraties zijn geschreven in het Engels. Wij hebben alle informatie ten aanzien van de aanbesteding in de Nederlandse taal opgesteld, conform punt 4.2.6 op pagina 16 van de selectieleidraad [zie 1.2 hiervoor, Commissie]. Bovendien zijn de teksten op ware grootte niet leesbaar.

Wij zijn het niet eens met uw besluit om ons uit te sluiten van verdere deelname op grond van het aantal woorden dat we hebben gebruikt voor de beschrijving van de kerncompetitie K2. [Medewerker bij Aanbesteder] gaf in ons gesprek aan dat het gelijkheidsbeginsel in het geding kan komen door onze afbeeldingen met teksten. Wij vragen u ons de gelegenheid te geven om alle Engelse teksten op de illustraties te voorzien van een zwart vlak in plaats van die woorden. We hopen dat u ons die gelegenheid geeft. Alvast hartelijk dank voor uw moeite.'

- 1.10. Op 26 november 2018 heeft aanbesteder als volgt gereageerd op de klacht van ondernemer van 12 november 2018.

'In uw brief van 12 november 2018 [zie 1.9 hiervoor, Commissie] maakt u bezwaar tegen de beslissing van [Aanbesteder] waarmee uw verzoek tot deelneming voor de Europese aanbesteding voor Grafische Vormgeving ongeldig is verklaard vanwege het niet voldoen aan de vormvereisten (maximaal 500 woorden bij kerncompetentie 2). Kort samengevat geeft u aan dat de woorden enkel illustratief zijn bedoeld en niets inhoudelijk toevoegen aan uw inschrijving, wat mede blijkt uit het feit dat de woorden in het Engels zijn.

Uw bezwaren zijn binnen [Aanbesteder] getoetst door een onafhankelijke projectleider voor Europese aanbestedingen en een onafhankelijke aanbestedingsjurist die beiden niet betrokken zijn geweest bij de aanbesteding voor Grafische Vormgeving. De conclusie van deze beoordeling is dat uw klacht ongegrond wordt verklaard. Hiertoe geldt de volgende motivatie:

De aanbestedende dienst heeft in de selectieleidraad omschreven wat wordt verstaan onder communicatiemiddelen en grafisch design. Ik verwijs hiervoor naar paragraaf 3.1 [zie 1.2 hiervoor, Commissie] en bijlage 4 [zie 1.4 hiervoor, Commissie] van de selectieleidraad. Hieruit blijkt dat een huisstijl wordt beschouwd, voor het doel van de aanbesteding, als een grafisch design en niet als een communicatiemiddel. In de selectieleidraad wordt als vormvereiste bij kerncompetentie K2 uitdrukkelijk bepaald dat voor het aantonen van de kern van het grafisch design (waaronder huisstijl begrepen) maximaal 500 woorden mogen worden gebruikt inclusief de woorden in illustraties en dergelijke. Uw bezwaar, dat de woorden in Bijlage K2-Deel1.pdf enkel illustratief zijn bedoeld en niets inhoudelijk toevoegen aan de inschrijving, kunnen wij niet volgen. Door – naast de in uw inschrijving aangeleverde tekst dienaangaande onder 'Beschrijving grafisch design' – ook nog pagina's uit het betreffende huisstijlhandboek inclusief toelichtende tekst hierbij op te nemen geeft u hierover meer (inhoudelijke) informatie.

De aanbestedende dienst kan dan ook niet anders dan de woorden uit het huisstijlhandboek (zijnde grafisch design) meetellen. Anders dan u aangeeft wordt de tekst uit een huisstijlhandboek door aanbestedende dienst wel degelijk als relevant beschouwd voor de inhoudelijke beoordeling, wat precies de reden is voor een beperking in woorden. Dat de woorden in het Engels staan geschreven doet daar niets aan af, anders dan dat het strikt genomen op zichzelf nog weer grond kan opleveren voor ongeldigheid.

Terzijde wordt opgemerkt dat de manier waarop u de illustraties heeft meegestuurd, namelijk het plakken van meerdere vijf (5) A4's op één A4, ook tot bedenkingen leidt als gaat om de gestelde eis dat gegadigden maximaal twee (2) A4 aan illustraties mogen aanbieden.

Aangezien [Aanbesteder] als aanbestedende dienst gehouden is om ondernemers op een gelijke wijze te behandelen, is zij ook verplicht om vast te houden aan de gestelde vormvereisten. Dit is in lijn met de gevestigde jurisprudentie voor dergelijke beoordelingen. Dat neemt niet weg dat uitsluiting op vormvereisten zeer

onprettig kan aanvoelen voor u als ondernemer. Hetzelfde geldt voor [Aanbesteder] die hierdoor minder offertes inhoudelijk kan beoordelen en wegen.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.'

2. Beschrijving klacht

Het verzoek tot deelneming van ondernemer is ten onrechte als ongeldig terzijde gelegd vanwege het overschrijden van het maximaal toegestane aantal woorden in de beschrijving - referentieopdracht voor kerncompetentie 2. De tekst in het ter illustratie ingediende huisstijlhandboek had niet mogen worden meegeteld voor het bepalen van het maximaal toegestane aantal woorden.

3. Onderbouwing klacht

- 3.1. Ondernemer is het niet eens met de uitsluiting van zijn verzoek tot deelneming op basis van het feit dat hij het maximaal aantal woorden van 500 zou hebben overschreden. Aanbesteder heeft naar de mening van ondernemer illustraties, die kunnen aantonen dat hij een bestaande huisstijl kan toepassen op een nieuw communicatiemiddel, ten onrechte als tekst beoordeeld.
- 3.2. Onder punt 5.2.2.2 van de gerectificeerde Selectieleidraad (zie 1.2 hiervoor) wordt aangegeven dat de gegadigde de relevante kern van het grafisch design (of huis- of projectstijl) kan aantonen. Ondernemer geeft aan dat hij de afbeeldingen van het huisstijlhandboek in 'bijlage: K2-deel 1.pdf' heeft geplaatst om aan te tonen dat hij in staat is om vanuit een bestaand huisstijlhandboek de vertaling te maken naar een nieuw communicatiemiddel. De afbeeldingen zijn printscreens van het huisstijlhandboek; dit betreft volgens ondernemer dus geen tekst. Ondernemer geeft aan dat de tekst op de afbeeldingen bovendien in het Engels is en niet in het Nederlands, zoals geëist.
- 3.3. Ondernemer merkt op dat aanbesteder daarnaast aangeeft dat de Engelse tekst ter ondersteuning van de motivatie van kerncompetentie 2 zou kunnen worden beoordeeld door de beoordelingscommissie. Los van het feit dat de tekst onderdeel is van een afbeelding (mockup) van een bestaand huisstijlhandboek, zijn de teksten volgens ondernemer inhoudelijk niet relevant ten opzichte van zijn onderbouwing.
- 3.4. Ondernemer geeft aan dat hij, om enige discussie op het gebied van het gelijkheidsbeginsel te voorkomen, bereid is om delen waar Engelse tekst staat in de afbeeldingen te voorzien van een zwart vlak.

4. Reactie aanbesteder

- 4.1. Aanbesteder verwijst naar de reactie die hij op de klacht heeft gegeven in zijn brief aan de ondernemer van 26 november 2018 (zie 1.10 hiervoor).
- 4.2. In aanvulling daarop wil aanbesteder voor de volledigheid benadrukken dat het aantal woorden in 'bijlage:K2-deel 1.pdf' samen met het aantal woorden in het referentieformulier onder de beschrijving van de kern van het grafisch design hem aanleiding heeft gegeven tot terzijdelegging.
- 4.3. De pagina's uit het huisstijlhandboek (in 'bijlage: K2-deel 1.pdf') betreffen volgens aanbesteder een instructie op de toepassing van het grafisch design (huisstijl) en

geven volgens hem dan ook aan op welke wijze stijlelementen moeten worden toegepast (zoals beschreven in bijlage 4 van de selectieleidraad, zie 1.4 hiervoor). Volgens aanbesteder bevat de tekst uit het huisstijlhandboek dan ook wel degelijk relevante informatie voor de beoordeling van kerncompetentie K2.

5. Beoordeling

- 5.1. De Commissie stelt vast dat aanbesteder op 6 augustus 2018 een Europese niet-openbare heeft aangekondigd voor een raamovereenkomst met meerdere ondernemers voor diensten voor grafische vormgeving. Op deze aanbestedingsprocedure zijn onder andere de volgende bepalingen van toepassing: Deel 1 en 2 van de Aw 2012 en de Gids Proportionaliteit.
- 5.2. Bij de beoordeling van de klacht moet worden vooropgesteld dat een aanbestedende dienst op grond van artikel 1.9, eerste lid, Aw 2012 transparant dient te handelen.
- 5.3. De Commissie zal zich eerst uitlaten over de vraag of aanbesteder aan zijn hiervoor bedoelde verplichting heeft voldaan, in die zin dat hij het vormvereiste met betrekking tot het maximaal toegestane aantal woorden voor de beschrijving van de kern van het bestaande grafisch design van de referentieopdracht voor kerncompetentie 2 in de aanbestedingsstukken zodanig heeft geformuleerd dat alle redelijk geïnformeerde en normaal zorgvuldige inschrijvers deze eis op dezelfde wijze zullen uitleggen. In het geval dat deze vraag bevestigend kan worden beantwoord, komt vervolgens de vraag aan de orde welke uitleg aan de omschrijving van deze eis moet worden gegeven. Bij de beantwoording van deze onderling met elkaar verband houdende vragen geldt als uitgangspunt dat voor de uitleg van de aanbestedingsdocumenten de bewoordingen van de bepalingen, gelezen in het licht van de gehele tekst van die stukken, in beginsel van doorslaggevende betekenis zijn. Daarbij komt het aan op de betekenis die naar objectieve maatstaven volgt uit de bewoordingen waarin de stukken zijn gesteld.
- 5.4. In paragraaf 5.2.2.2.2 ("Kerncompetentie K2: Vormgeven van een offline communicatiemiddel") (zie 1.2 hiervoor) van de gerectificeerde Selectieleidraad is bepaald dat gegadigden via een referentieopdracht dienen aan te tonen in staat te zijn om een reeds bestaand grafisch design (zoals bijvoorbeeld een huisstijl) toe te passen op minimaal één offline communicatiemiddel. Tevens is bepaald dat gegadigden in de opdrachtomschrijving een beschrijving dienen te geven van de briefing van de opdrachtgever, waarbij gegadigden de (relevante) kern van het grafisch design (of huis- of projectstijl) aan dienen te tonen waaronder de opdracht is uitgevoerd. Voorts is bepaald dat gegadigden hiervoor in maximaal 500 woorden de kern van het design en de verplichte richtlijnen aan dienen te tonen van het grafisch design (de huisstijl/projectstijl) waaronder gegadigde de opdracht heeft uitgevoerd. Deze beschrijving mag ondersteund worden met maximaal twee pagina's A4 aan illustraties. Aangegeven is dat het maximaal toegestane aantal woorden inclusief het aantal woorden in illustraties is.
- 5.5. In de toelichting in bijlage 3B ("Referentieformulier Kerncompetentie K2") (zie 1.3 hiervoor) zijn de voorgaande eisen, in enigszins andere bewoording, herhaald. Aangegeven wordt dat voor een beschrijving van de kern van het grafisch design waaronder de opdracht is uitgevoerd maximaal 500 woorden (inclusief de woorden in tabellen, illustraties en dergelijke) en maximaal twee (2) pagina's A4 aan illustraties gebruikt mag worden. De illustraties mogen gegadigden in de beschrijving van het design verwerken of als apart bestand toevoegen aan het verzoek tot deelneming.

- 5.6. In bijlage 4 ("Omschrijving type opdrachten") (zie 1.4 hiervoor) wordt vermeld dat het ontwerpen van een grafisch design het (door)ontwikkelen van een set aan visueel vormgegeven stijlelementen en richtlijnen omvat. Als voorbeeld hiervan wordt het ontwerpen van een (nieuwe) huisstijl genoemd. Voorts is aangegeven dat onder het vormgeven van communicatiemiddelen wordt verstaan het vormgeven van zowel online als offline communicatiemiddelen binnen kaders en/of de richtlijnen van de Nadere opdrachtgever. Als voorbeelden van offline communicatiemiddelen noemt bijlage 4, onder meer, folders, brochures, formulieren, nieuwsbrieven en presentaties.
- 5.7. In de tweede Nota van Inlichtingen antwoordt aanbesteder op vraag 17 dat woorden in een communicatiemiddel, zoals een brochure, die enkel van inhoudelijke aard zijn voor de uitgevoerde opdracht niet worden meegeteld (zie 1.5.2 hiervoor).
- 5.8. Hoewel het antwoord op vraag 17 duidelijker had gekund, is de Commissie van oordeel dat alle redelijk geïnformeerde en normaal zorgvuldige gegadigden het vereiste in de Selectieleidraad ten aanzien de beschrijving van de kern van het grafisch design en de verplichte richtlijnen waaronder de referentieopdracht is uitgevoerd zullen uitleggen in die zin dat de beschrijving van de kern van het grafisch design maximaal 500 woorden mag omvatten, dat de woorden in illustraties en dergelijke daarbij worden meegeteld en dat slechts de woorden in communicatiemiddelen, zoals bijvoorbeeld brochures, die slechts van inhoudelijke aard zijn voor de uitgevoerde opdracht in die zin dat ze niets met het ontwerp of de vormgeving te maken hebben, niet worden meegeteld. Daarbij kan worden gedacht aan een brochure waarin wordt uitgelegd in welke gevallen en op welke wijze een bepaalde subsidie kan worden aangevraagd.
- 5.9. In het referentieformulier heeft ondernemer in de opdrachtomschrijving aangegeven dat er bij de uitvoering van de opdracht gebruik moest worden gemaakt van het huisstijlhandboek van de opdrachtgever. In dat kader heeft ondernemer verwezen naar het bij zijn verzoek tot deelneming ingediende document 'bijlage: K2-Deel1'. In dit document zijn, op één pagina, vijf afbeeldingen van pagina's uit dit huisstijlhandboek opgenomen. In dit huisstijlhandboek is in de begeleidende tekst in het Engels een beschrijving opgenomen van, onder meer, de binnen de huisstijl te gebruiken kleuren, varianten van het logo, en lettertypen.
- 5.10. In het referentieformulier heeft ondernemer onder 'beschrijving grafisch design' aangegeven op welke wijze hij bij de uitvoering van de opdracht rekening heeft gehouden met de huisstijl van de opdrachtgever op basis van het huisstijlhandboek.
- 5.11. Bij de beoordeling van de klacht laat de Commissie in het midden of 'bijlage: K2-Deel1' bij de uitwerking van de opdrachtomschrijving hoorde als bedoeld in paragraaf 5.2.2.2, onder vormvereisten, tweede bullet van de (gerectificeerde) Selectieleidraad (zie 1.2 hiervoor) of onder het grafisch design/huisstijl/projectstijl als bedoeld in de derde bullet. Voor beide onderdelen van de geschiktheidseis geldt een maximum aantal woorden van 500, inclusief het aantal woorden in illustraties en zou het meetellen van de woorden in 'bijlage: K2-Deel1' betekenen dat dit maximum wordt overschreden.
- 5.12. In de tekst van de opgenomen afbeeldingen in 'bijlage: K2-Deel1' wordt de huisstijl van de opdrachtgever van de referentieopdracht omschreven. Naar het oordeel van de Commissie heeft aanbesteder de woorden in deze bijlage terecht meegeteld in het kader van het maximaal aantal toegestane woorden. De in de afbeeldingen van 'bijlage: K2-Deel1' opgenomen tekst is inhoudelijk relevant voor de vraag of ondernemer voldoet aan kerncompetentie 2. (Mede) aan de hand van de tekst uit het huisstijlhandboek kan beoordeeld worden of het door ondernemer als referentie

ingediende communicatiemiddel is vormgegeven binnen de richtlijnen van een bestaand grafisch design. Dat de beschrijving van de huisstijl in het huisstijlhandboek in het Engels is en niet door ondernemer zelf is geschreven met het oog op de onderhavige aanbesteding, maakt in het kader van het maximaal aantal toegestane woorden niet uit. Alleen woorden in een tekst die slechts van inhoudelijke aard zijn voor de uitgevoerde opdracht, in die zin dat ze niets te maken hebben met het ontwerp of de vormgeving van de referentieopdracht en die zijn opgenomen in een communicatiemiddel, zoals bijvoorbeeld een folder, een brochure of een nieuwsbrief (of één van de andere voorbeelden uit bijlage 4 bij de gerectificeerde Selectieleidraad, zie 1.4 hiervoor), worden niet meegeteld.

- 5.13. Nu ondernemer het maximaal aantal toegestane woorden in het kader van de geschiktheidseisen van kerncompetentie 2 (ruimschoots) heeft overschreden, is er naar het oordeel van de Commissie sprake van een gebrek in het verzoek tot deelneming.
- 5.14. Daarmee komt de Commissie toe aan de vraag of dit gebrek zich leent voor herstel. Bij beantwoording van die vraag zal de Commissie voor de uitleg van artikel 2.55 Aw 2012 aansluiten bij het toetsingskader zoals verwoord in het arrest HvJ EU 29 maart 2012, ECLI:EU:C:2012:191, zaak C-599/10 (SAG), r.o. 40, HvJ EU 10 oktober 2013, ECLI:EU:C:2013:647, zaak C-336/12 (Manova), r.o. 31 – 40 en onder meer Advies 465, overweging 5.4.12 en Advies 388, overweging 5.3.7.
- 5.14.1. De hiervoor bedoelde jurisprudentie komt er – kort gezegd – op neer dat wanneer een gegadigde zijn aanmelding heeft ingediend, die aanmelding in beginsel niet meer mag worden aangepast op initiatief van de aanbestedende dienst of van de gegadigde zelf. De verplichting van een aanbestedende dienst om de gegadigden op gelijke en niet-discriminerende wijze te behandelen en de hieruit voortvloeiende transparantieplichting verzetten zich daartegen. Deze verplichtingen staan er echter niet aan in de weg dat, in uitzonderlijke gevallen, de aanmeldingen gericht kunnen worden verbeterd of aangevuld, met name omdat deze klaarblijkelijk een eenvoudige precisering behoeven, of om kennelijke materiële fouten recht te zetten, mits deze wijziging er niet toe leidt dat in werkelijkheid een nieuwe aanmelding wordt voorgesteld (HvJ EU 29 maart 2012, zaak C-599/10 (SAG), r.o. 40 en HvJ EU 10 oktober 2013, zaak C-336/12 (Manova), r.o. 31-39). Het maken van een dergelijke uitzondering is echter uitgesloten ingeval van ontbrekende informatie die op straffe van uitsluiting moet worden verstrekt (HvJ EU 10 oktober 2013, zaak C-336/12 (Manova) r.o. 40).
- 5.14.2. Enerzijds is in paragraaf 5.2.2.2 van de Selectieleidraad bepaald dat verzoeken tot deelneming waarvan de referenties niet voldoen aan de genoemde randvoorwaarden niet verder zullen worden beoordeeld en niet in aanmerking komen voor verdere deelname aan de aanbestedingsprocedure (zie 1.2 hiervoor). Anderzijds is in Bijlage 3B bepaald dat referentieformulieren die niet voldoen aan het omvangvoorschrift als ongeldig terzijde kunnen worden gelegd (zie 1.3 hiervoor). De Commissie is echter van oordeel dat aanbesteders op basis van het navolgende geen herstelmogelijkheid mag bieden.
- 5.15. Naar het oordeel van de Commissie kan het alsnog schrappen van de tekst, of het zwart maken daarvan zoals ondernemer voorstelt, in het document 'bijlage: K2-Deel 1' in het kader de geschiktheidseisen van kerncompetentie 2 in het verzoek tot deelneming niet worden aangemerkt als een klaarblijkelijk eenvoudige precisering of het rechtzetten van een kennelijke materiële fout. Met het schrappen of het zwart maken van de tekst zou naar het oordeel van de Commissie in werkelijkheid een nieuw verzoek tot deelneming worden ingediend.

- 5.16. Het voorgaande betekent dat aanbesteder het verzoek tot deelneming van ondernemer terecht als ongeldig terzijde heeft gelegd zonder ondernemer nog in de gelegenheid te stellen het gebrek in zijn verzoek tot deelneming te herstellen.
- 5.17. Daarmee acht de Commissie de klacht ongegrond.

6. Advies

De Commissie acht de klacht **ongegrond**.

Den Haag, 14 december 2018

w.g.:

Prof.mr. C.E.C. Jansen
Voorzitter

Mr. A.C.M Fischer-Braams
Vice-voorzitter

Mr. drs. T.H. Chen
Commissielid